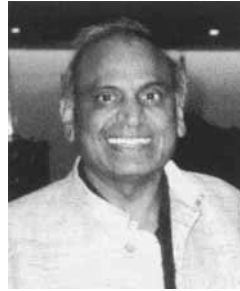

De wijsheid van Patanjali en J. Krishnamurti

– Ravi Ravindra

In een periode van 20 jaar was dr. Ravindra in gesprek met de beroemde filosoof Jiddu Krishnamurti. Hij bewaarde aantekeningen van die gesprekken en schreef later verscheidene boeken over Krishnamurti. Terwijl dr. Ravindra de leringen van Patanjali overdacht, keerde hij ter verlichting vaak terug naar de filosofie van Krishnamurti en die van zijn andere mentor, mevrouw Jeanne de Salzmans (de meest vooraanstaande discipel van Gurdjieff, door hem aangewezen om zijn werk voort te zetten). In dit artikel schrijft dr. Ravindra over bepaalde sutra's, gedestilleerd uit zijn boek , *The Wisdom of Patanjali's Yoga Sutras*, terwijl hij daarover nadenkt in het licht van zijn gesprekken met Krishnamurti.

Bij het lezen van *De Yoga Sutra's* ben ik beïnvloed door vele heilige teksten, vooral de *Bhagavad Gita* en de evangeliën, zowel de canonieke als de niet-canonieke. Er zijn twee wijzen die bronnen van grote inspiratie en helderheid voor mij geweest zijn. Dat zijn mevrouw Jeanne de Salzmans en J. Krishnamurti. Hun leringen zijn voortdurende vingerwijzingen geweest naar het bestaan van hogere zijnsniveaus en naar de mogelijkheid om verbinding hiermee te leggen. Wanneer mij niet duidelijk was wat de betekenis van een sutra was in Patanjali's *Yoga Sutra's*, placht ik mij tot hun leringen te wenden en daar nuttige inzichten te verkrijgen. Woorden zijn niet voldoende om mijn dankbaarheid aan hen uit te drukken; ik voel mij gezegend dat ik hen mocht leren kennen.

Alle grote meesters zijn origineel, niet nieuw, maar origineel in de ware zin van het woord: zij zijn dicht bij de oorsprong. Daarom geven zij ieder voor zich waarheid weer op hun eigen unieke manier. Krishnamurti gebruikte

Dr. Ravi Ravindra is emeritus hoogleraar van de universiteit van Dalhousie in Canada, waar hij de leerstoel van vergelijkende godsdiensten bezette en waar hij adjunct-hoogleraar fysica was. Naast een diepe studie van de grote tradities heeft hij meer dan een halve eeuw yoga beoefend. Hij is auteur van vele boeken, waaronder *The Wisdom of Patanjali's Yoga Sutras*; *Heart Without Measure: Gurdjieff's Work with Madame de Salzmans*; *Krishnamurti: Two Birds on One Tree*; *The Gospel of John in the Light of Indian Mysticism*; en *The Spiritual Roots of Yoga: Royal Path to Freedom*.

herhaaldelijk de uitdrukking *Intelligence beyond thought* (intelligentie voorbij denken). Hij drong erop aan dat wij verder moeten gaan dan kennis. Wij denken gewoonlijk aan kennis als zijnde iets goeds, maar Krishnamurti benadrukte het punt dat denken de bron of oorzaak is van het probleem en niet de bron van de oplossing. Patanjali zou zeggen dat alle bewegingen van het denkvermogen de bron van het probleem zijn. Patanjali en Krishnamurti vermelden veel gemeenschappelijke zaken, maar deze worden op een unieke manier uitgedrukt. Laten wij een paar van deze gemeenschappelijkheden eens onder de loep nemen.

Sutra 1.2 *Yoga is establishing the mind (chitta) in stillness* (Yoga fundeert het denkvermogen in stilte, R. Ravindra in *The Wisdom of Patanjali's Yoga Sutras*, Morning Light Press 2009); of: *Yoga is het stilzetten van de wijzigingen van het denken* (UTVN 2010).

Het denkvermogen van een volleerd yogi heeft het kenmerk van diepe stilte, die te voelen is. Krishnamurti belichaamde deze stilte van het denkvermogen. Op een keer vroeg ik hem: 'Hoe is het karakter van uw denkvermogen, Krishnaji? Wat ziet u wanneer u naar die boom kijkt?' Hij zweeg een poosje en zei toen, 'Mijn denkvermogen is als een vijver bij een molen. Iedere verstoring ervan sterft snel weg, waarna deze weer rimpelloos is als tevoren.' Toen, alsof hij las wat ik juist wilde vragen, voegde hij er met een speelse glimlach aan toe: 'En uw denkvermogen, meneer, is als een molen!'

De wijzen hebben wel gezegd dat, wanneer het denkvermogen stil is, zonder afleiding, dat dan de oorspronkelijke staat van intelligentie of van bewustzijn aanwezig is, ver voorbij het vermogen van het denkende denkver-

mogen. Die intelligentie is meer in lijn met directe waarneming dan met denken of redeneren. Krishnamurti en, in een andere context, de filosoof Wittgenstein herinneren ons eraan: 'Niet denken; kijken!' Dit wijst ons op een perceptie van de intelligentie, voorbij het denken. Wij kunnen terecht zeggen dat yoga bestaat met het doel om het rechtstreeks zien aan te kweken, zonder verbeeldingen. Yoga leidt tot gnosis, een kennis die volkomen verschilt van rationele kennis. In feite geeft Patanjali er de voorkeur aan om de Echte Weter de Ziener te noemen.

Sutra 1.3 *Then the Seer dwells in its essential nature* (Dan verblijft de Ziener in zijn essentiële natuur - MLP 2009-); of: *Dan is de ziener gevestigd in zijn eigen, essentiële en fundamentele aard* -UTVN 2010-.

Sutra 1.4 *Otherwise the movements of the mind (vrittis) are regarded as the Seer* (Anders worden de bewegingen van het denkvermogen (vrittis) beschouwd als de Ziener-MLP2009-); of: *In andere staten is er assimilatie (van de ziener) met de modificaties (van het denken)* -UTVN 2010-.

De essentiële natuur, of de ware vorm van de Ziener, of de eigen vorm van de Ziener, is *Purusha*, het Transcendente Wezen. *Purusha* is vaste aandacht, zonder afleiding, Bewuste Energie of Zuiver Bewustzijn. Wanneer de afleiding weggenomen wordt, verblijft de Ziener in zijn eigen ware natuur. De ware Ziener is *Purusha* die weet *door middel van* het denkvermogen. Het doel van yoga is het denkvermogen te verfijnen, zodat het kan dienen als een behoorlijk instrument voor *Purusha*. Wanneer het denken binnenkomt, komt het denkvermogen met zijn verwachtingen en zijn projecties; dan kunnen wij de realiteit niet zien

zoals deze is. Bij één gelegenheid had ik Krishnamurti gevraagd wat hij vond van iets waarnaar wij aan het kijken waren. Hij zei: ‘Meneer, K (zo verwees hij vaak naar zichzelf) denkt helemaal niet; hij kijkt alleen maar.’

In de Indiase traditie heeft de nadruk altijd gelegen op zien, maar het is een waarneming voorbij de zintuigen, een verlichting voorbij het denken, een inzien vanuit aanwezigheid. De echte kenner is niet het denkvermogen, alhoewel het denkvermogen een goed kennisinstrument kan zijn. Het denkvermogen moet vrij worden van de afleidingen die het in bezit nemen en die het echte zien in de weg staan. De *Yoga Sutra's* benadrukken de noodzaak om het denkvermogen tot rust te brengen, zodat dit steeds meer kan corresponderen met het heldere zien van *Purusha*. Alleen een kalm denkvermogen kan oplettend zijn; alleen een kalm denkvermogen kan de verblijfplaats zijn van *Purusha* in zijn eigen ware vorm. Er bestaat een kwaliteit van aandacht en zien die een proces in onszelf op gang kan brengen dat op natuurlijke wijze een radicale verandering van binnenuit kan laten plaatsvinden.

Ik vroeg Krishnamurti eens naar de natuur van deze aandacht, wat hij zelf *total attention* (totale aandacht) noemde. Ik zei tegen hem: ‘Wat ik in mezelf vind is het fluctueren van aandacht.’ Hij zei met nadruk, ‘Wat er fluctueert is niet aandacht. Alleen onoplettendheid fluctueert.’ Wij kunnen uit deze korte dialoog opmaken dat voor Krishnamurti aandacht de grond is, net zoals *Purusha*, en die fluctueert niet. Mijn vraag impliceerde dat aandacht afgeleid kan worden en kan fluctueren. Dit is blijkbaar een onjuiste identifi-

catie van de Ziener met het afgeleide denkvermogen.

Patanjali begint met de bewering dat aandacht de hoofdbezigheid van yoga is. Anders wordt de Ziener – die boven het denkvermogen staat – ten onrechte geïdentificeerd met het instrument van het zien. Onafgebroken aandacht is de eerste vereiste voor het toestaan dat het Werkelijke zich aan ons openbaart. Het Werkelijke openbaart zichzelf altijd overal, maar in onze ongetransformeerde staat zijn wij niet ontvanke-lijk voor deze openbaring. Alle wijzen der mensheid zeggen unaniem dat er een niveau van realiteit is die de volledige ruimte doordringt, zowel binnenin ons als erbuiten, en die niet onderworpen is aan tijd. De wijzen benoemen dit met verscheidene namen, zoals God, *Brahman*, *Purusha*, Geest, Allah. In het algemeen staan wij echter niet in contact met dit niveau, omdat wij afgeleid worden door het onwerkelijke, door het persoonlijke en door het vergankelijke.

De Yoga Sutra's benadrukken de noodzaak om het denkvermogen tot rust te brengen

Sutra 2.9 *Abhinivesha is the automatic tendency for continuity; it overwhelms even the wise (Abhinivesha is de automatische neiging tot continuïteit; het overweldigt zelfs de wijzen-MLP2009-; of: Abhinivesa is de krachtige begeerte om in leven te blijven, die zelfs de geleerden (of de wijzen) beheerst-UTVN 2010-.*

Bevrijding van *abhinivesha*, van de wens om door te gaan met het gekende, is een sterven voor het zelf, of een sterven voor de wereld, waarover in

zoveel tradities zo vaak gesproken wordt. Er is vaak door de wijzen gezegd dat wij, alleen wanneer wij bereid en in staat zijn te sterven voor ons oude zelf, pas geboren kunnen worden om te komen tot een nieuwe visie en een nieuw leven. Er is een dwingende opmerking van de heilige Paulus: *Ik sterf dagelijks*. (1 Korintiërs 15:31). Een diepgaande uitspraak van een aloude Soefi meester, die herhaald wordt in zeer veel gewijde literatuur, stelt: *Als u sterft voordat u sterft, dan sterft u niet wanneer u sterft*.

Patanjali begint met de bewering dat aandacht de hoofdbezigheid van yoga is.

In een gesprek over leven na de dood, zei Krishnamurti: *De echte vraag is, "Kan ik sterven terwijl ik leef? Kan ik sterven voor al mijn verzamelingen, de materiële, de psychologische, de religieuze?" Als u kunt sterven voor dit alles, dan ontdekt u wat er is na de dood. Ofwel er is niets; absoluut niets, ofwel er is iets. Maar dat kunt u niet ontdekken totdat u feitelijk sterft terwijl u leeft.* Dagelijks sterven is een spirituele praktijk, een opnieuw verkrijgen van een soort onschuld, die volkomen verschilt van onwetendheid, maar lijkt op openheid en nederigheid. Het is een actief niet weten; niet verworven, maar iets wat keer op keer vernieuwd moet worden. Alle serieuze meditatie is het beoefenen, in praktijk brengen van sterven voor het gewone zelf.

Sutra 3.12 *Ekagrata parinama, Transformation towards one-pointedness, is the stage of transformation in which activity and silence are equally balanced in the mind* (*Ekagrata parinama*, transformatie tot eenpuntigheid, is het sta-

dium van transformatie waarin activiteit en stilte gelijkelijk in evenwicht zijn in het denkvermogen –MLP 2009-; of: *En dan wordt de toestand van het denken, waarin het 'object' dat verdwijnt, steeds precies hetzelfde is als het 'object' dat (het volgende ogenblik) opkomt, Ekagrata Parinama genoemd* –UTVN 2010-.

De wijzen die dit soort radicale transformatie ondergaan hebben, hebben een andere kwaliteit van denkvermogen. Dit leek overduidelijk het geval bij Krishnamurti. Ik was getroffen door de speciale aard en de kwaliteit van Krishnamurti's denkvermogen, dus ik vroeg hem vaak over de bijzonderheden van zijn denkvermogen. Hij sprak veelvuldig over het religieuze denkvermogen en de onschuld, frisheid en kwetsbaarheid daarvan. Hij placht vaak te suggereren dat hij net zo was als ieder ander, en niet een speciaal iemand, maar ik was daar nooit van overtuigd. Bij één gelegenheid, toen ik doorging met vragen naar de aard van zijn buitengewone denkvermogen, zei hij, 'Meneer, denkt u dat de spreker een zonderling (freak) is?'

Zonderling of niet, hij was beslist buitengewoon en ongewoon. Zoals hierboven al opgemerkt, was zijn denkvermogen als de vijver bij een molen; iedere verstoring die er door een externe stimulus in veroorzaakt werd stierf snel weg, waarna deze weer rimpelloos lag als tevoren. Patanjali zegt dat het hele verschil tussen een gewoon mens en een volleerde yogi bestaat uit de kwaliteit en de diepte van de stilte van het denkvermogen en hoe snel deze stilte terugkeert, nadat een externe indruk daarop ontvangen wordt.

Krishnamurti zei eens in een gesprek met mij dat de intelligentie achter het

denken er gewoon is, zoals de lucht, en niet door discipline of inspanning gecreëerd hoeft te worden. ‘Het enige wat men hoeft te doen is het raam openzetten.’ Ik suggereerde dat de meeste ramen dichtgeverfd zijn, dat er veel van afgekrabd moet worden voordat ze geopend kunnen worden, en vroeg: ‘Hoe moeten wij schrapen?’ Hij wilde in deze lijn van denken niet doorgaan en maakte er een eind aan door te zeggen: ‘U bent te slim voor uw eigen bestwil.’ Patanjali voorziet ons echter van praktische hulp bij het

voorbereiden van het lichaam-denkvermogen, zodat het raam van ons bewustzijn geopend kan worden. *Purusha* is er gewoon, het hoeft niet gecreëerd te worden; het kan niet gecreëerd worden; maar zuivering van de instrumenten van waarneming in *prakriti* zorgt ervoor dat *Purusha* zichzelf openbaart.

Uit: *Integral Yoga*, special section: *The Yoga Sutras* unveiled, voorjaar 2009
Vertaling: A.M.I.

Het spirituele leven kan niet samengaan met heftige reacties en ook niet met onverschilligheid, die sommige misleide stoïcijnen hun aanhangers aanbevelen.

Er is een evenwichtige aard voor nodig, waarin onze reacties op de juiste wijze, door de verhevenste motieven gedreven, gereguleerd worden en in harmonie zijn met de Grote Wet.

Waar het hier op neerkomt, is dat het aankweken van een harde en ongevoelige aard, die onverschillig staat tegenover het geluk en het lijden van anderen, geen wezenlijke oplossing is van het probleem van mentale evenwichtigheid.

Het vrij zijn van beroeringen, op deze wijze tot stand gebracht, is meer schijn dan werkelijkheid, omdat het onecht en gekunsteld is en indruist tegen de wet van Liefde.

(De Yoga Sutra's van Patanjali, UTVN, deel I, sutra 33, blz. 89)

*Meer artikelen over meditatie en de Yoga Sutra's
in het volgende nummer van Theosofia*